

Održivost: od teorije do prakse

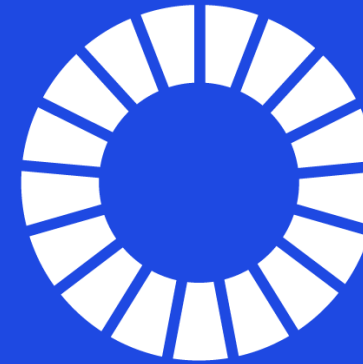
Alma Hadžiabdić

KPMG u Bosni i Hercegovini

Uvod

“Nalazimo se na početku decenije ključne za klimatsko djelovanje, u kojoj će odluke koje donosimo danas oblikovati budućnost naše planete u decenijama koje dolaze.

***Djelovanje** je ključna riječ. Ako je prethodna decenija bila obilježena **pozivom na djelovanje**, onda naredna decenija mora biti odgovor na taj poziv.”¹*

**ACT
NOW**

¹ Sarah Breeden, Deputy Governor Bank of England. Leading the change: climate action in the financial sector, 1.7.2020.

Sadržaj

Klimatske promjene

Priroda i biodiverzitet. Efekti klimatskih promjena. Uzroci. Odgovori.

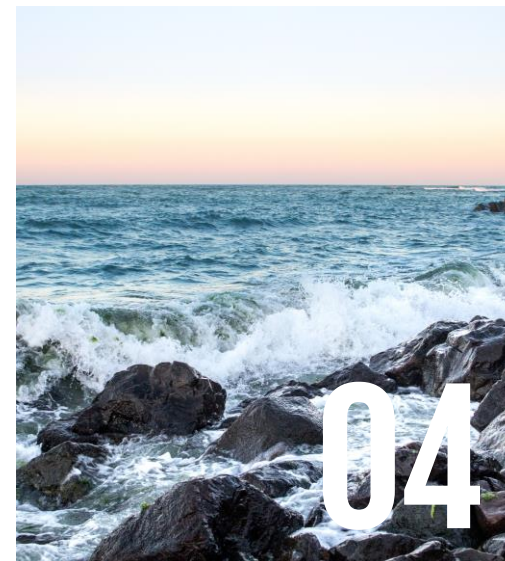
Održivost

SDGs i Agenda 2030. Održivost i ESG.

Klimatski rizici

Definicija ESG rizika. Analiza rizika. Case study.

Kako naprijed?

SSPs. Net zero.

01

**Klimatske
promjene**

Priroda i biodiverzitet

Biodiverzitet

Ekosistemi

Vrste

Geni

Priroda

Tlo

Okeani

Voda

Atmosfera

Izvor: [IPBES Global Assessment, 2019](#)

Usluge ekosistema

Usluge snabdijevanja

Osnovni resursi: hrana, energija, sirovine.

Usluge podrške

Okosnica ekosistema: kruženje hranjivih materija, formiranje tla, održavanje biodiverziteta.

Usluge regulisanja

Ublažavanje utjecaja klimatskih promjena, izdvajanje CO₂, prečišćavanje vode, regulisanje poplava.

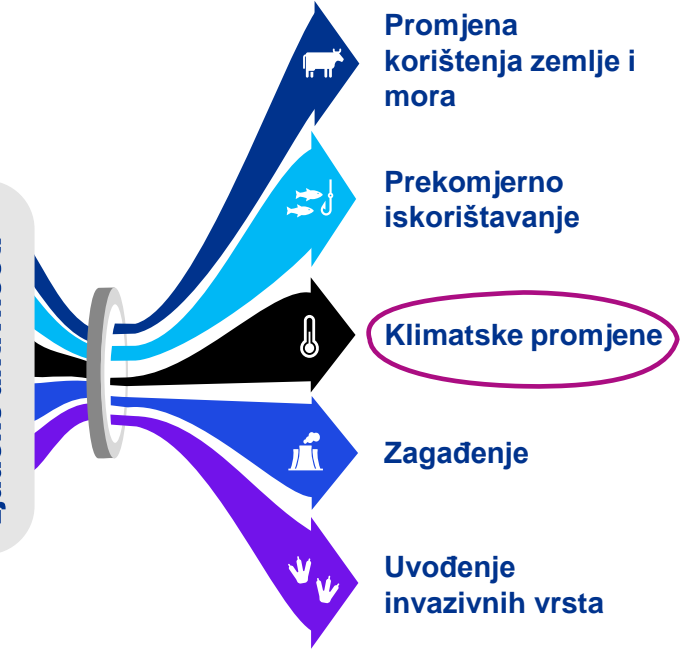

Usluge od kulturnog značaja

Nematerijalne koristi: rekreativne aktivnosti koje promovišu fizičko i mentalno zdravlje, duhovne i estetske vrijednosti.

Glavni pokretači gubitka biodiverziteta

Ljudske aktivnosti

Efekti klimatskih promjena

Ukratko

1,2°C

Prosječno zagrijavanje površine Zemlje od kraja 19. vijeka

93%

Oko 93% topline zarobljene stakleničkim plinovima otpada na zagrijavanje okeana

6°C

Globalna prosječna temperaturna razlika između ledenog doba i interglacijala

16x

Zagrijavanje u prošlom vijeku je oko 16 puta brže od prosječne stope zagrijavanja iz posljednjeg ledenog doba (otprilike 1 °C po vijeku)

Ekstremni vremenski događaji

“Zbog globalnog zatopljenja, globalni klimatski modeli predviđaju da će uragani vjerojatno uzrokovati intenzivnije padaline i povećati rizik od obalnih poplava zbog većeg olujnog udara uzrokovanog podizanjem mora. Osim toga, globalna učestalost oluja može se smanjiti ili ostati nepromijenjena, ali veća je vjerojatnost da će uragani koji nastanu postati intenzivniji.”

NASA. A Force of Nature: Hurricanes in a Changing Climate, 1.6.2022.

Padavine

“Klimatske promjene nisu samo porast temperature. Zagrijavanje planete također ima utjecaja na količinu padavina, sa sušama i ekstremnim padavinama koje postaju sve češće u različitim dijelovima svijeta.” European Commission, Directorate-General for Climate Action, How climate change is disruption rainfall patterns and putting our health at risk.

Poremećaji ekosistema

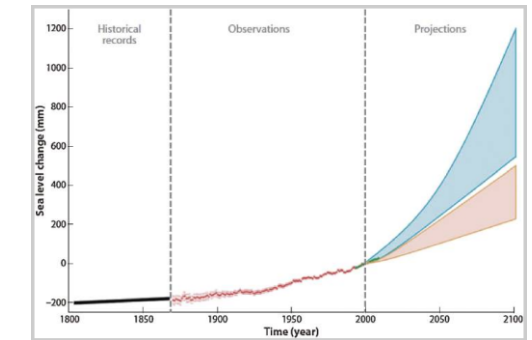
“Vjerojatni su nepovratni utjecaji klimatskih promjena na ekološke i socioekološke sisteme Velikog koraljnog grebena. Tačan oblik ovih utjecaja (...) nije određen, ali će dovesti u pitanje otpornost i kohezivnost sistema. Ti će se nepovratni učinci pojaviti ako se dosegne prag. Dostizanje takvog praga prema scenarijima bliske budućnosti i niskim emisijama moguće je oko sredine stoljeća, bez obzira hoće li se globalne emisije stabilizirati.” Australian Academy of Science. Reef futures, Roundtables report, August 2023.

Rizik po zdravlje ljudi

“S procijenjenim brojem smrtnih slučajeva od preko 30.000, toplinski val 2003. jedna je od deset najsmrtonosnijih prirodnih katastrofa u Europi u posljednjih 100 godina i najgora u posljednjih 50 godina. Najviše su bile pogođene starije osobe.” UNEP, Environmental Alert Bulletin. Impacts of summer 2003 heat wave in Europe

Porast nivoa mora

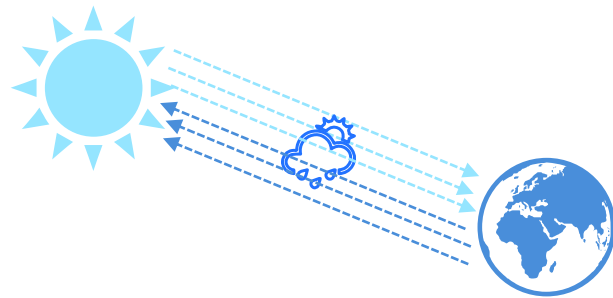
Pod pretpostavkom najvjerojatnijeg scenarija emisija GHG do 2100., IPCC predviđa da će razina mora porasti 44 do 76 cm iznad današnjeg nivoa.

Izvor: Sea-level rise caused by climate change and its implications for society. Proc Jpn Acad Ser B Phys Biol Sci. 2013 Jul 25; 89(7): 281–301.

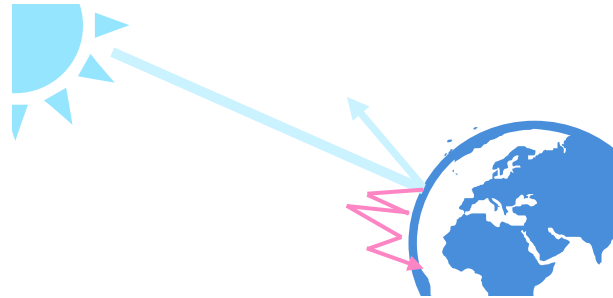
Uzroci

“Ljudske aktivnosti, uglavnom kroz emisije stakleničkih plinova, nedvosmisleno su uzrokovale globalno zatopljanje, pri čemu je globalna površinska temperatura u period 2011. – 2020. dosegla 1,1°C u odnosu na period 1850. – 1900.” IPCC, Climate Change 2023 Synthesis Report

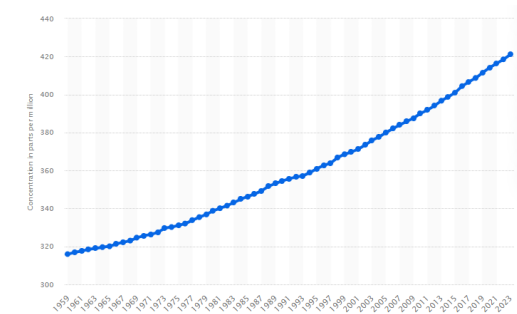
Energetska ravnoteža

Sunčeva energija koja dopire do Zemlje mora biti jednaka energiji koju Zemlja zrači natrag u svemir, i to određuje temperaturu klimatskog sistema.

Efekat stakleničke bašte

Prirodni process koji pojačan ljudskim aktivnostima dovodi do pglobalnog zagrijavanja.

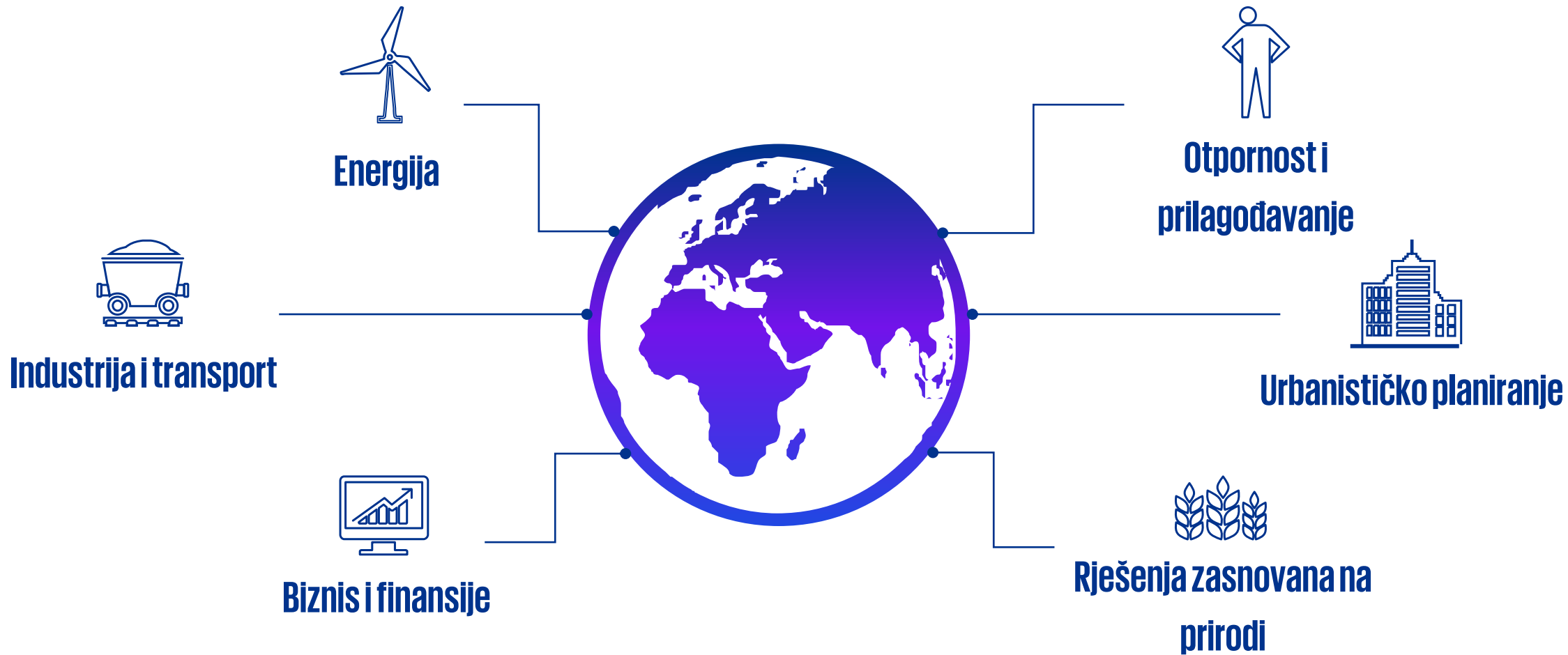

Statista 2024

Utjecaj ljudi

Prosječni nivo CO₂ u atmosferi od 1959. do 2023. ima izrazito rastući trend, uglavnom zbog sagorijevanja fosilnih goriva.

Globalni odgovori na klimatske promjene

02

Održivost

Ciljevi održivog razvoja i njihova primjena u praksi

UN ciljevi održivog razvoja

usvojeni 2015. godine, predstavljaju univerzalni poziv na djelovanje kako bi se eliminisalo siromaštvo, zaštitila životna sredina i osiguralo da svi ljudi uživaju mir i prosperitet do 2030. godine.

Ovi ciljevi obuhvataju širok spektar socijalnih, ekonomskih i ekoloških pitanja, od poboljšanja zdravstvene zaštite i obrazovanja do smanjenja nejednakosti i borbe protiv klimatskih promjena.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Definicije

ODRŽIVOST

**Zadovoljavanje
potreba sadašnjosti
bez ugrožavanja
sposobnosti
budućih generacija
da zadovolje svoje
vlastite potrebe**

United Nations, Academic Impact. Sustainability

Okolišna održivost

Očuvanje ekološke cjelovitosti, očuvanje biološke raznolikosti i održavanje ravnoteže prirodnih sistema

Društvena održivost

Minimalni standardi osnovnih potrepština i ljudskih prava omogućeni su svim ljudima

Ekonomska održivost

Dostupni ekonomski sistemi koji pomažu širenju i stvaranju prosperiteta na globalnom nivou

ESG

**Okvir za upravljanje rizicima i prilikama
vezanim za okoliš, društvene i
upravljačke kriterije**

E

Utjecaj na životnu sredinu i prakse upravljanja rizikom, uključujući direktne i indirektne emisije stakleničkih plinova upravljanje prirodnim resursima i ukupnu otpornost firme na fizičke klimatske rizike

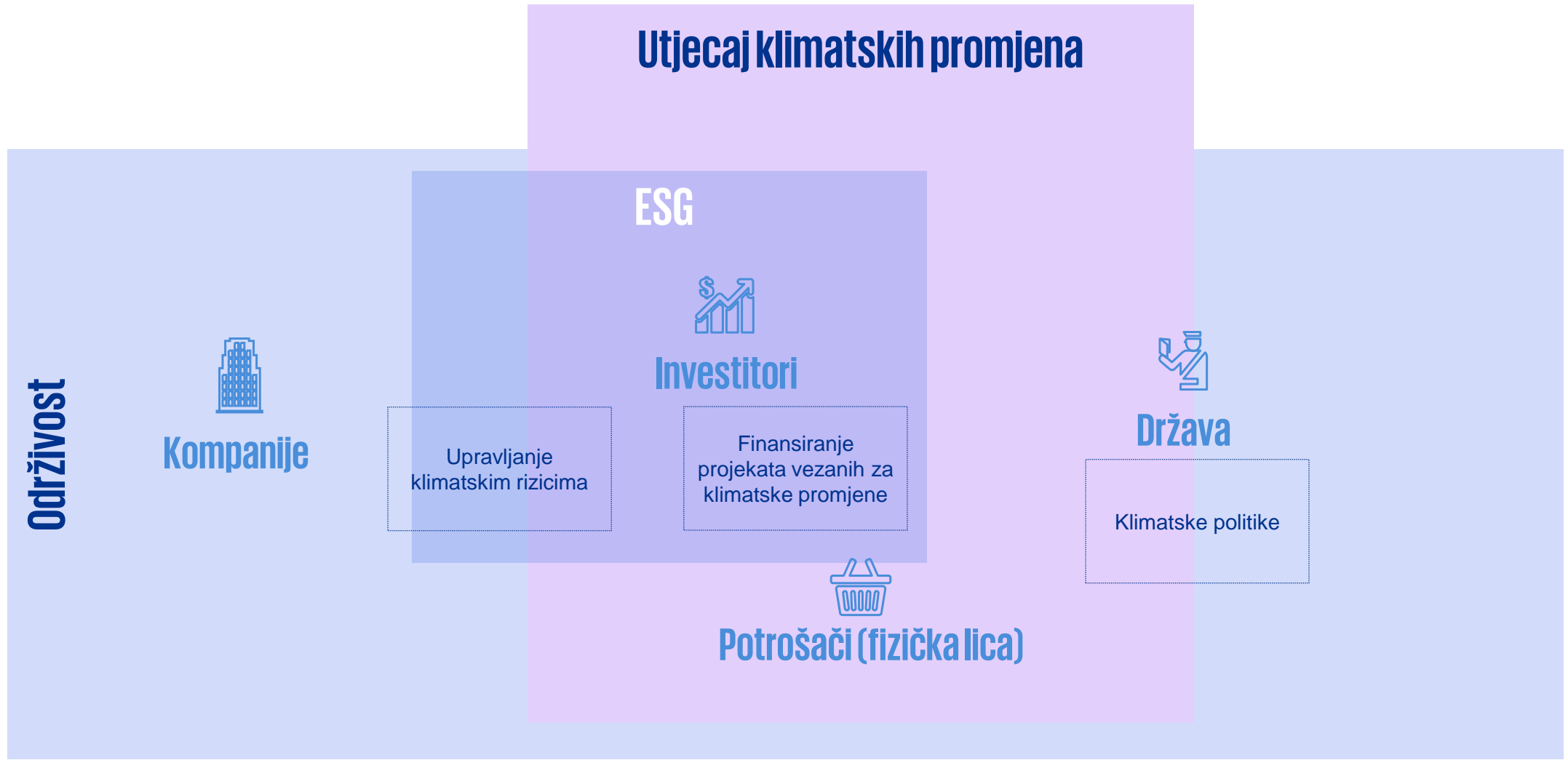
S

Odnosi sa zainteresovanim stranama, kao npr. upravljanje ljudskim kapitalom, zaštita na radu, zdravstvena zaštita, standardi lanca nabavke, utjecaj na zajednicu u kojoj kompanija posluje i sl.

G

Vođenje i upravljanje organizacijom, uključujući poštovanje prava dioničara, interne kontrole, transparentnost, nagrađivanje uprave, upravljanje rizicima i sl.

Odnos definicija

Ciljevi održivosti u praksi

Do 2030.

EU je usvojila niz politika za smanjenje neto emisija stakleničkih gasova za najmanje 55% u odnosu na 1990.

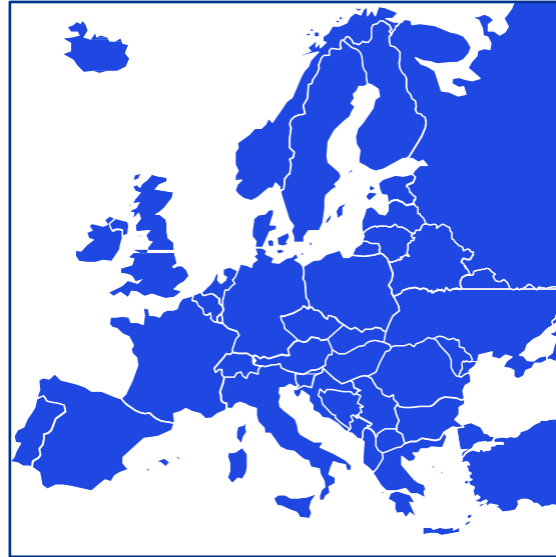
Do 2050.

EU ima za cilj da bude klimatski neutralna do 2050. god.

350mlrd €

Potrebna dodatna ulaganja na godišnjem nivou da bi se postiglo planirano smanjenje emisija do 2030. samo u energetsom sektoru

1.000mlrd. €

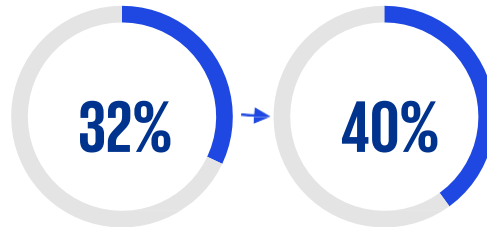
Mobiliziranje ulaganja za potrebe zelenog plana do 2030.

Curenje ugljika i cijene

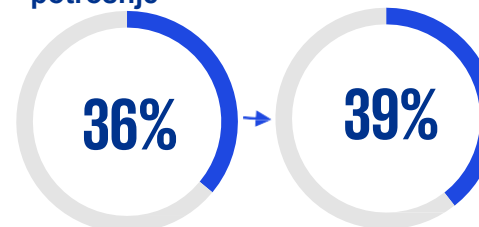
Reforma sistema trgovine emisijama (EU ETS je najveće tržište ugljika na svijetu) i uvođenje poreza na ugljik za uvoz u EU (CBAM).

0 emisija iz novih vozila do 2035.

Novi cilj za udio energije iz obnovljivih izvora do 2030.

Novi cilj za smanjenje potrošnje primarne energije i finalne potrošnje

35 miliona zgrada

bi moglo biti renovirano do 2030.

03

Klimatski rizici

Procjena utjecaja klimatskih rizika

Global Risks Report 2023

10 najvećih rizika

“Procijenite utjecaj rizika na period od 2 i period od 10 godina”

2 godine

- Kriza uzrokovana porastom životnih troškova
- Prirodne katastrofe i ekstremni vremenski događaji
- Geoekonomski sukobi
- Neuspjeh u ublažavanju klimatskih promjena
- Erozija društvene kohezije i polarizacija društva
- Incidenti koji uzrokuju velike štete po okoliš
- Neuspjeh u prilagođavanju klimatskim promjenama
- Rašireni cybercrime i cyber insecurity
- Kriza prirodnih resursa
- Nedobrovoljne migracije velikih razmjera

10 godina

- Neuspjeh u ublažavanju klimatskih promjena
- Neuspjeh u prilagođavanju klimatskim promjenama
- Prirodne katastrofe i ekstremni vremenski događaji
- Gubitak biodiverziteta i kolaps ekosistema
- Nedobrovoljne migracije velikih razmjera
- Kriza prirodnih resursa
- Erozija društvene kohezije i polarizacija društva
- Rašireni cybercrime i cyber insecurity
- Geoekonomski sukobi
- Incidenti koji uzrokuju velike štete po okoliš

Kategorije rizika

■ Ekonomski ■ Okolišni ■ Geopolitički ■ Socijalni ■ Tehnološki

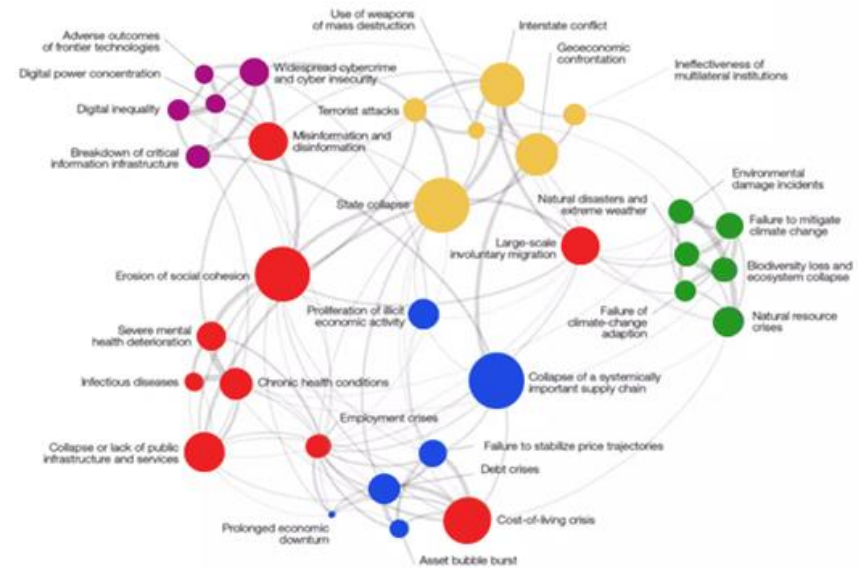
Izvor: World Economic Forum, Global Risks Perception Survey 2022-2023

© 2024 KPMG Tax&Advisory B-H d.o.o. je bh. društvo s ograničenom odgovornošću i član je mreže nezavisnih društava povezanih s KPMG International Limited, privatnim engleskim društvom ograničenim jamstvom. Sva prava su pridržana.

Global Risks Report 2023

Globalni pregled rizika: Mapa međusobnih veza

Krugovi
Utjecaj rizika
Visoki
Srednji
Niski

Linije
Relativni utjecaj
Visoki
Srednji
Niski

Kategorije rizika
■ Ekonomski ■ Okolišni
■ Socijalni ■ Tehnološki
■ Geopolitički

Izvor: World Economic Forum, Global Risks Perception Survey 2022-2023

Definicija ESG rizika

Rizici bilo kakvog negativnog finansijskog utjecaja na organizaciju koji proizlaze iz sadašnjih ili budućih utjecaja ESG faktora na uložena sredstva ili ugovorne strane.

Mogući pokretači rizika

Okolišni rizici

Finansijski rizici izazvani negativnim utjecajima faktora životne sredine, kao što su klimatske promjene i drugi oblici degradacije životne sredine

Društveni rizici

Finansijski rizici izazvani rizicima životne sredine i promjenama u politikama i tržišnim uslovima povezanim s društvenom transformacijom prema inkluzivnijem, pravednijem društvu

Rizici upravljanja

Finansijski rizici uzrokovani neadekvatnim upravljanjem ekološkim i društvenim rizicima, kao i nepridržavanjem okvira/kodeksa korporativnog upravljanja

ESG rizici također mogu utjecati na finansijski sistem i ekonomiju u cjelini

- ESG rizici mogu utjecati na ukupni kreditni i tržišni rizik
- Potencijalne sistemske posljedice, konkretno, u vezi sa okolišnim rizicima zbog njihovog obima, širine i složenosti
- Okolišni rizici mogu međusobno djelovati, pojačavajući šokove i stresove

Ovo može dovesti do preljevanja koja bi mogla poremetiti više dijelova finansijskog sistema, što bi zauzvrat moglo imati utjecaja na finansijski učinak i solvenost organizacija.

Analiza klimatskih rizika

Fizički rizici

Hronični

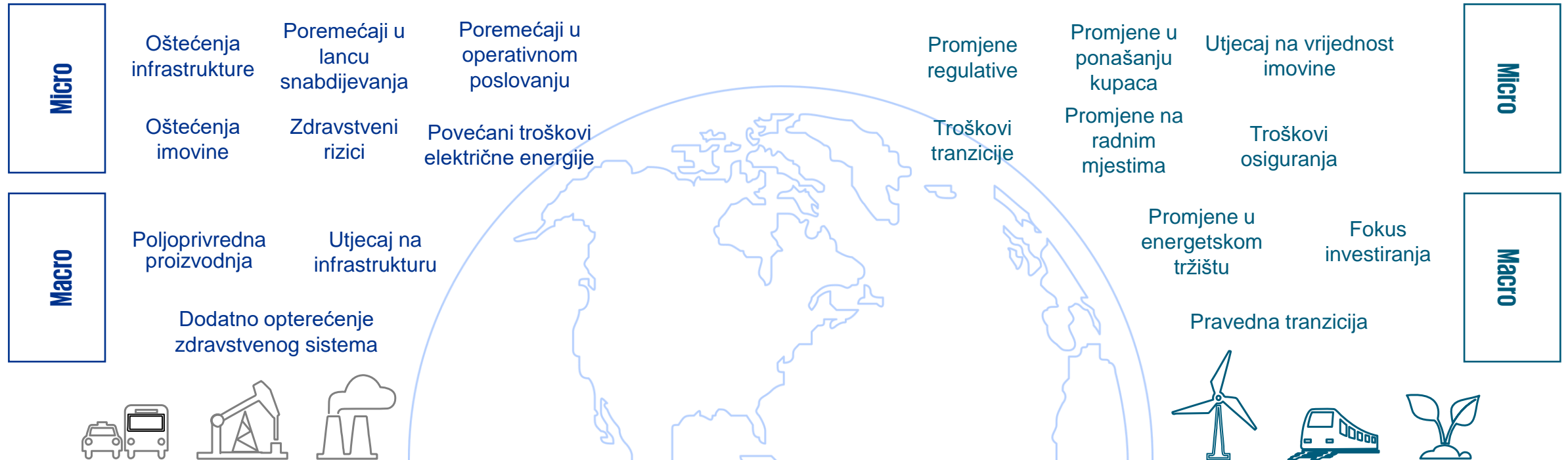
Akutni

Rizici tranzicije

Rizici promjene politika

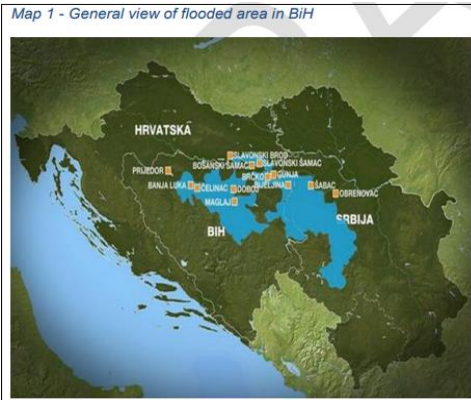
Tehnološki rizici

Rizici promjene ponašanja

Primjer: poplave u period 14 – 19. maj 2014. godine

Poplave koje su pogodile BiH u periodu od 14. – 19. maja 2014. godine uzrokovane su najvećom količinom padavina u posljednjih 20 godina.

Source: UN ReliefWeb - Flooded areas by Prof. Stephen Sterco (Department of Geography, University of Zagreb)

57% općina pogođenih poplavama

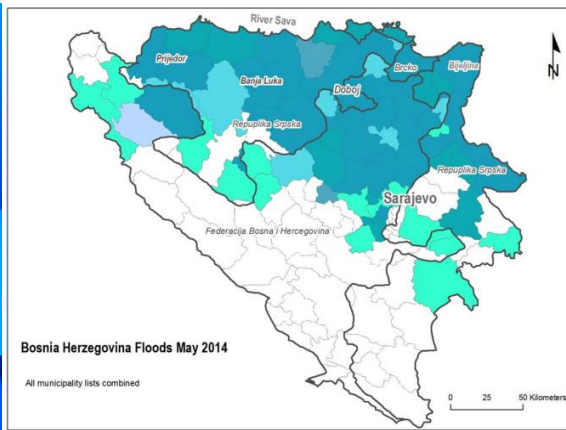
81 općina u BiH (57%) je pretrpjela štetu, gubitke ili društveni i/ili ekološki utjecaj različitog stepena

15%

Procijenjena šteta kao dio BDPa (štete 9,3%, gubici 5,6%).

2mlrd. EUR

Ukupno procijenjene štete, gubici i potrebe bili su u iznosu od preko 2mlrd. EUR

Bosnia Herzegovina Floods May 2014

All municipality lists combined

Najteže pogođeni sektori

Najteže pogođeni sektori: poljoprivreda, transport, proizvodne djelatnosti

4,5%

Poplave su uzrokovale rast fiskalnog deficita sa 2% na 4,5%

04

Kako naprijed?

Net zero: koncept i razvoj

“Obaveze vlade ili privatnog sektora na net zero ne mogu biti puka vježba odnosa s javnošću.”

António Guterres,
Generalni sekretar UN-a,
8. novembra 2022.

2015.

196 zemalja usvojilo je Pariški sporazum za smanjenje globalnog zagrijavanja

2020. – 2021.

Zemlje potpisnice počele su revidirati svoje NDC kako bi pojačale klimatsko djelovanje

2050.

Net zero

2015. – 2017.

Zemlje potpisnice počele su da podnose svoje klimatske akcione planove (NDC)

2030.

Smanjenje emisije za najmanje 45% u odnosu na 2010.

+9%

povećanje emisija stakleničkih gasova predviđeno do 2030. u odnosu na 2010. na osnovu raspoloživih NDC

Net zero: razlike u klimatskim modelima

Klimatski modeli predviđaju velike razlike u regionalnim klimatskim karakteristikama između današnjeg i globalnog zagrijavanja od 1,5°C, te između 1,5°C i 2°C.

Povećanje srednje temperature	Porast nivoa mora	Utjecaj na biodiverzitet	Utjecaj na kvalitet života ljudi
Ekstremne vrućine u većini naseljenih regija	Značajan nivo rasta mora poslije 2100.	Izumiranje značajnog broja vrsta	Utjecaj na zdravlje
Suša	Adaptacija	Smanjenje nivoa usluga ekosistema	Utjecaj na kvalitet i dostupnost hrane, vode

Globalni vremenski okvir za postizanje neto nulte emisije	2020	2030	2040	2050	2060	2070	2080	2090	2100
Ograničavanje globalnog zagrijavanja na 1,5°C					Net zero CO ₂				
						Net zero GHG			
Ograničavanje globalnog zagrijavanja na 2°C							Net zero CO ₂		
								Net zero GHG	

Izvor: IPCC Special Report on Global Warming of 1.5°C

Poziv na djelovanje: šta vi možete uraditi

ESG je sočivo kroz koje svaka kompanija mora posmatrati svoje odluke kako bi bila spremna za budućnost. Odakle početi?

kpmg.com/socialmedia

Informacije sadržane u ovom dokumentu su opšte prirode i nemaju za cilj da se bave okolnostima nekog određenog pojedinca ili entiteta. Iako nastojimo da pružimo tačne i pravovremene informacije, ne možemo garantovati da su te informacije tačne od dana kada su primljene ili da će biti tačne i u budućnosti. Niko ne bi trebao djelovati na osnovu takvih informacija bez odgovarajućeg stručnog savjeta nakon temeljnog ispitivanja konkretne situacije.

© 2024 KPMG Tax&Advisory B-H d.o.o. je bh. društvo s ograničenom odgovornošću i član je mreže nezavisnih društava povezanih s KPMG International Limited, privatnim engleskim društvom ograničenim jamstvom. Sva prava su pridržana.

Document Classification: KPMG Public

KPMG